

תכנית בחשבונאות

“פורום שווי הוגן” - FVF - Fair Value Forum

חומר רקע למפגש דצמבר 2015:

“סולבנסי 2: השינויים הצפויים באסטרטגיה הניהולית של חברות הביטוח”

רקע

בנובמבר 2009 אימץ האיחוד האירופי את דירקטיבת “Solvency II” (להלן – “הדירקטיבה”) אשר עיקרה שינוי יסודי ומקיף של האסדרה הנוגעת לכושר פירעון של חברות הביטוח. הדירקטיבה הינה הוראה רגולטורית המסדירה את דרישות ההון ותהליכי ניהול סיכונים בקרב חברות ביטוח ותקפה לחברות ביטוח במדינות השייכות לאיחוד האירופי. מטרת הדירקטיבה לשפר את ההגנה על כספי בעלי הפוליסות, להעמיק את האינטגרציה בין שווקים ולהגביר את התחרות בתחום. יישום הדירקטיבה צפוי להתקיים בישראל החל מתום 2016, שנה לאחר תחילת יישומה באירופה (1.1.16).

הדירקטיבה כוללת שלושה נדבכים: הנדבך הראשון הוא כמותי ועוסק בדרישות הון מבוססות סיכונים. הנדבך השני הוא איכותי ועוסק באיכות התהליכים הפנימיים, הממשל התאגידי וניהול הסיכונים של חברות הביטוח. בהתאם לכך יש לבחון את התהליכים הפנימיים, הממשל התאגידי וניהול הסיכונים בחברה. דרישה זו מתמקדת בתהליכי קבלת ההחלטות הפנימיים בחברה ומטרתה לתרום לשמירה על יציבות החברה. הנדבך השלישי עוסק בדרישות גילוי ודיווח. על פי דרישות אלה חברות הביטוח נדרשות לגילויים נרחבים בדוחות השוטפים וזאת בכדי להגביר את שקיפותן, משמעת השוק ולהגן על המבוטחים. שלושת הנדבכים משלימים זה את זה כאשר כל נדבך מחזק את היכולת לעמוד ביעדי הנדבכים האחרים.

לגבי הנדבך הראשון הכמותי, הדירקטיבה מורה על יצירת מאזן כלכלי המשקף את שווי ההון של הנכסים והתחייבות בחברה וחשוב הון נדרש לשמירה על כושר פירעון, הון המבטיח כי החברה תעמוד בהתחייבויותיה בשנה הקרובה בהסתברות של 99.5%, על בסיס מיפוי הסיכונים להם חשופות חברות הביטוח והתחשבות בקורלציות בין הסיכונים השונים. במקביל, מסווג ההון המוכר במאזן החברה לפי איכותו, יכולתו לספוג הפסדים בעסק חי ונזילותו לרמות שונות. סופו של תהליך הדרישה הכמותי הוא בהשוואה בין דרישת ההון לשמירה על כושר פירעון וההון המוכר בחברה, אם ההון המוכר מצוי בחסר על חברת הביטוח לפעול להגדילו בכדי לעמוד בדרישת ההון לשמירה על כושר פירעון.

מדובר בשינוי דרמטי שצפוי לשנות את התפיסה הניהולית של חברות הביטוח בישראל, החל מאופן התמחור של מוצרי הביטוח השונים וכלה בביצוע ותעדוף השקעות בנוסטרו של חברות הביטוח. כמו

תכנית בחשבונאות

“פורום שווי הוגן” - FVF - Fair Value Forum

כן, צפויות להיות לו השלכות על חלוקות של דיבידנדים וגיוסי הון וחוב על ידי החברות הביטוח בשנים הקרובות. בהקשר זה, לצורך שיפור היציבות הפיננסית או לשם הרחבת בסיס ההון לספיגת הפסדים תתכן הרחבת השימוש בחוב נחות מותנה עם מנגנוני ספיגת הפסדים. לפי תנאי חוב נחות מסוג זה בעת התממשות אירוע שהוגדר מראש כ“אירוע מכונן” (Trigger Event) מחזיק נייר הערך משתתף בהפסדים לפי תנאי ההסכם (למשל על ידי המרה למניות או מחיקת קרן האג”ח או דחיית תשלומם). עם זאת, על חשבון הגדלת היציבות הפיננסית חברות הביטוח יאלצו לשלם פרמיות סיכון מסוימות לצורך השימוש באגרות חוב מסוג זה. יצוין שלמרות שעל פי הרגולציה הקיימת חברות ביטוח רשאיות להנפיק חוב נחות הכולל המרה למניות ומחיקת קרן – עד כה חברות הנפיקו חובות כאמור רק לבעלי שליטה.

חשוב להדגיש כי השינוי הדרמטי מתרחש על רקע העובדה שחברות הביטוח נסחרות כיום בשווי שוק שנמוך משמעותית מהון העצמי ונמוך משמעותית עוד יותר מהערך הגלום (EV) שלהן (שעוד אינו כולל את שווי עסקי הביטוח הכללי, מוניטין ופעילויות נוספות), כפי שהנושא נדון בפורום בעבר.

חישוב עתודות הביטוח לפי הדירקטיבה, הערך הגלום (כפי שהוא מחושב בישראל) ותקן חשבונאות IFRS 4 PHASE 2 (כפי שצפוי להיות), מבוססים שלושתם על היוון תזרים מזומנים עתידי. יחד עם זאת ישנם מספר פערים ביניהם, בין היתר:

1. בשונה מחישוב עתודות לפי הדירקטיבה ו ותקן חשבונאות IFRS 4 PHASE 2 - ערך גלום לא כולל ביטוח כללי ולא מתייחס ל- CNHR ולפרמיית אי נזילות;
2. בעוד שבערך הגלום ובחישוב עתודות הביטוח לפי הדירקטיבה ישנה הכרה מיידיית ברווחים גלומים, ב- IFRS הם נפרסים לאורך חיי החוזה.

היישום בישראל

תהליך יישום הדירקטיבה בישראל החל בחודש יולי 2008 עם פרסום חוזר¹ המפקח על הביטוח באגף שוק ההון, ביטוח וחיסכון. בחוזר ציין הממונה כי בכוונת האגף לאמץ את הדירקטיבה במקביל ליישומה באירופה. חוזר זה היה הראשון בשורה של חוזרים בדבר היערכות ל - Solvency II בהם עלתה דרישת הממונה על הביטוח מהחברות להניע תהליך אשר יבטיח היערכות ארגונית ליישום

¹ חוזר ביטוח 2008-1-5 מיום 7 ביולי 2008 “היערכות ל- Solvency II”

תכנית בחשבונאות

“פורום שווי הוגן” - FVF - Fair Value Forum

הדירקטיבה. במסגרת החוזרים הנחה הממונה להקים צוות מפתח ואחראי תהליך (חבר הנהלה) מטעם החברה, למנות ועדה דירקטוריונית האחראית על פיקוח ובקרה על התהליך וחובת דיווח לדירקטוריון ובדוחות הכספיים. בנוסף, לצורך כיוול ושיפור המודלים הבסיסיים לחישוב הלימות ההון, פרסם איגוד המפקחים של הביטוח באירופה (EIOPA) סדרה של חמישה סקרים כמותיים (QIS). הממונה על הביטוח בישראל דרש לבצע את שני הסקרים הכמותיים האחרונים (QIS4 ו-QIS5). בנוסף, דרש המפקח בישראל לבצע בשנים 2012 ו-2013 שני סקרים כמותיים נוספים, עם מספר התאמות נוספות לישראל (IQIS) על נתוני הדוחות הכספיים של השנים 2011 ו-2012 בהתאמה. מטרת ביצוע הסקרים בישראל היא כפולה: הערכת השינויים ההוניים שידרשו לאחר החלת הדירקטיבה בישראל והכנת התשתית לחישוב דרישות ההון על פי עקרונות הדירקטיבה באופן שוטף.

בסוף שנת 2014, על רקע התקדמות היישום באירופה, כניסתה לתוקף של הדירקטיבה אומניבוס 2 שקבעה את מועד התחולה של הדירקטיבה באופן סופי באירופה ליום 1.1.2016, ולאחר שינויים שהוכנסו מסקרים קודמים, פרסמה הממונה הודעה לפיה חברות הביטוח יידרשו לעמוד ביחס כושר הפירעון החדש, התואם את הדירקטיבה והתאמות לשוק הישראלי, החל מהדוחות השנתיים של שנת 2016, וכן הנחיה לביצוע 4IQIS לשנת 2014 בהתבסס על הנחיות לתקופת היערכות באירופה. בחודש אפריל 2015 פרסמה הממונה מכתב הבהרה לפיו הסקר הכמותי המותאם האחרון שבוצע (IOIS4) משקף את ההנחיות האירופאיות הסופיות ואת החלטת הפיקוח בנוגע להתאמות שנדרשו לשוק הישראלי. כמו כן, פורסמה הבהרה לעניין הוראות מעבר.

בדוחות הרבעון השלישי של 2015 שמפורסמים בימים אלה נדרשו חברות הביטוח לכלול את ההשפעה הכמותית של הניסוי שביצעו לתום 2014. להלן דוגמאות להשפעות:

בהתייחס לתוצאות IQIS4, המבוסס על תמהיל ההשקעות וההתחייבויות הביטוחיות ליום 31 בדצמבר 2014, ובהתחשב בהוראות המעבר על מניות כמתואר לעיל, היעדר היערכות מתאימה עלול להביא לחוסר בהון בפניקס ביטוח של כ- 500 מיליון ש"ח. הגירעון מושפע באופן משמעותי מסביבת הריבית הנמוכה. הגירעון בעיקרו ניתן לכיסוי על ידי הרחבת בסיס ההון בדרך של גיוס הון משני ושלישוני, ככל שיאושר על ידי הפיקוח. בנוסף לאמור, וככל שיעלה צורך, לפניקס ביטוח קיים מגוון של אפשרויות להקטין את דרישות ההון כגון על ידי התאמת תמהיל ההשקעות, ביצוע פעולות גידור, רכישת ביטוחי משנה, הזרמת הון מהפניקס אחזקות ועוד.

*מתוך הדוחות הכספיים לרבעון השלישי של הפניקס מיום 24.11.2015.

תכנית בחשבונאות

"פורום שווי הוגן" - FVF - Fair Value Forum

על פי תרגיל IQR4 שביצעה מגדל ביטוח, המבוסס על תמהיל ההשקעות וההתחייבויות הביטוחיות ליום 31 בדצמבר 2014, היעדר היערכות מתאימה עלולה להביא לחוסר בהון בהיקף של כ-4.5 מיליארד ש"ח. אינדיקציה זו מובעת בעיקר מגידול של דרישות ההון ביחס לדרישות ההון הקיימות בגין סיכונים פיננסיים (הן בתיק הנוסטרו והן בתיק המשתתף) וביטוחיים (בין היתר אריכות חיים, ביטולים ותחלואה). אינדיקציה זו הינה בהתחשב בהוראות המעבר של הפיקוח לעניין סוגים מסוימים של השקעות המוחזקות על ידי מגדל ביטוח אשר בהוראות המעבר המפורטות לעיל, ואשר בהעדרן של הוראות מעבר אלו, דרישת ההון בגין השקעות כאמור היא בסך של כ-1.5 מיליארד ש"ח נוספים.

*מתוך הדוחות הכספיים לרבעון השלישי של מגדל מיום 24.11.2015.

עיקרי הדירקטיבה

הנדבך הראשון – דרישות כמותיות

נדבך זה עוסק בדרישות הון מבוססות סיכונים, אשר נקבעות עבור כל חברת ביטוח. דרישות ההון מחולקות להון הנדרש לשמירה על כושר פירעון (SCR - Solvency Capital Requirements) והון מינימלי (Minimum Capital Requirements-MCR). SCR נועד להבטיח כי ההסתברות לחדלות פירעון בשנה הקרובה תהיה נמוכה עד אפסית ואילו MCR, המחושב בנוסחה פשוטה ויש לו גבולות כאחוז מתוך ה-SCR, מהווה סף מינימלי וסופי שמתחתיו רשויות הפיקוח שוללים את רישיונה של חברת הביטוח, אם לא יתקן בתוך 3 חודשים. אם החברה אינה עומדת בדרישת ה-SCR ישנה "תקופת חסד" של 6 חודשים אשר במהלכה תידרש להחזיר את ההון לרמתו הנדרשת.

חישוב דרישת ההון נעשה על ידי מיפוי הסיכונים אליהם חשופה חברת הביטוח והערכת השפעת התממשות אותן סיכונים על התחייבויות החברה כלפי בעלי הפוליסות ומצבה הכספי של החברה.

חישוב ההון הנדרש לשמירה על כושר פירעון על פי הנדבך הראשון מורכב ממספר שלבים:

א. **בניית מאזן כלכלי לחברה** – ההתחייבויות הביטוחיות, הפרמיות העתידיות של כלל הפוליסות הקיימות, יוערכו על פי מתודולוגיה אקטוארית בשיטת האומדן הטוב ביותר (BE-Best Estimate) לכל ענף בנפרד ויהוונו. בשיטה זו נלקח למעשה בחשבון ההון העתידי הדרוש לפירמה ולא רק ההון הקיים מבוסס עבר כמקובל היום, תוך התחשבות באומדן המיטבי ומרווח סיכון.

הערכת הנכסים וההתחייבויות (הלא ביטוחיות) תיעשה על פי שווים ההוגן² ובהתאם לתקני חשבונאות בינלאומיים (IFRS). ככלל, אין הכרה בנכסים בלתי מוחשיים, בין היתר, אין לכלול מוניטין והוצאות הרכישה הנדחות (DAC) כפי שמופיעות במאזני החברות בסכומים משמעותיים היות ומדובר בנכס רעיוני אשר הרווח מהפעלתו הוא מלאכותי ולא צפויה זרימה

² היררכית קביעת השווי ההוגן הינה: (א) מחיר מצוטט בשוק פעיל. (ב) הערכה על פי מודל מבוסס, ככל האפשר, על נתוני שוק נצפים. במרבית המקרים ניתן להשתמש בשווי ההוגן המוצג בדוחות בהתאם לתקנים חשבונאיים.

תכנית בחשבונאות

“פורום שווי הוגן” - FVF - Fair Value Forum

עתידיית של הטבות כלכליות בגינו. בנוסף, בהערכת השווי ההוגן של ההתחייבויות הפיננסיות אין לערוך התאמה בגין סיכון האשראי של החברה, חברות מוחזקות ישוערכו לפי מחיר מניה מצוטט ובמידה והחברה המוחזקת אינה נסחרת בשוק פעיל יש לחשב את שווי ההחזקה על פי המאזן הכלכלי של החברה המוחזקת בהתאם להנחיות הדירקטיבה. לצורך חישוב ההון הנדרש ובמטרה לדמה מצב של תזרים מזומנים בחדלות פירעון, בשונה מהמצב החשבונאי, מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים אחרים המוכרים בעת רכישה יוכרו כבעלי ערך אפסי. לנכסים בלתי מוחשיים אחרים יש לחשב שווי הוגן ואם הדבר לא מתאפשר, על בסיס אותו עקרון של הכרה בנכס מוניטין, יוערך שוויים כאפסי.

השפעתם העיקרית של השינויים בהצגת המאזן כאמור היא במדידת ההתחייבויות הביטוחיות, שאינן כוללות מרווחי שמרנות. בעוד שכיום לא נלקחות בחשבון הפרמיות העתידיות בגין ההתחייבויות הביטוחיות הרי שעם החלת הדירקטיבה המאזן הכלכלי ישקף את הרווחיות העתידית הנובעת מהן.

ב. חישוב הון נדרש – חישוב ההון אשר מהווה סף מינימלי ליכולתה של חברת הביטוח לעמוד בהתחייבויות העתידיות. ה- SCR נגזר מהערכת הסיכונים שאליהם חשופה חברת הביטוח והוא סכום של שלושה רכיבים:

(1) ה- SCR הבסיסי (BSCR) – קביעת דרישת הון נפרדת בגין שישה סיכונים שונים (סיכוני שוק, סיכונים לפי סוגי ביטוחים שונים וסיכוני נכסים בלתי מוחשיים כמו תוכנה) והשפעתם על הערך הנכסי הנקי כתוצאה מזעזועים רלוונטיים. לאחר קביעת דרישת ההון בגין כל סיכון וסיכון נבדק המתאם ביניהם המכונה אפקט הפיזור (Diversification effect) ובהתאם נקבע ה-BSCR ביחס חיובי למתאם שנמצא, ככל שהמתאם גבוה יותר כך ההון הבסיסי הנדרש ליכולת פירעון גבוה יותר ולהיפך.

(2) הון בגין סיכון תפעולי (SCRop) – מחושב כפונקציה של העתודות הטכניות (TP), היקף הפרמיות שהורווחו והיקף השינוי בפרמיות ביחס לשנה הקודמת.

(3) התאמות בגין מיסים נדחים ועתודות (Adj) – רכיב המשקף את יכולת ספיגת ההפסדים של חברת הביטוח עד גובה ההתחייבות למיסים נדחים. ככל שרכיב זה גדול יותר כך ההון הבסיסי הנדרש קטן יותר.

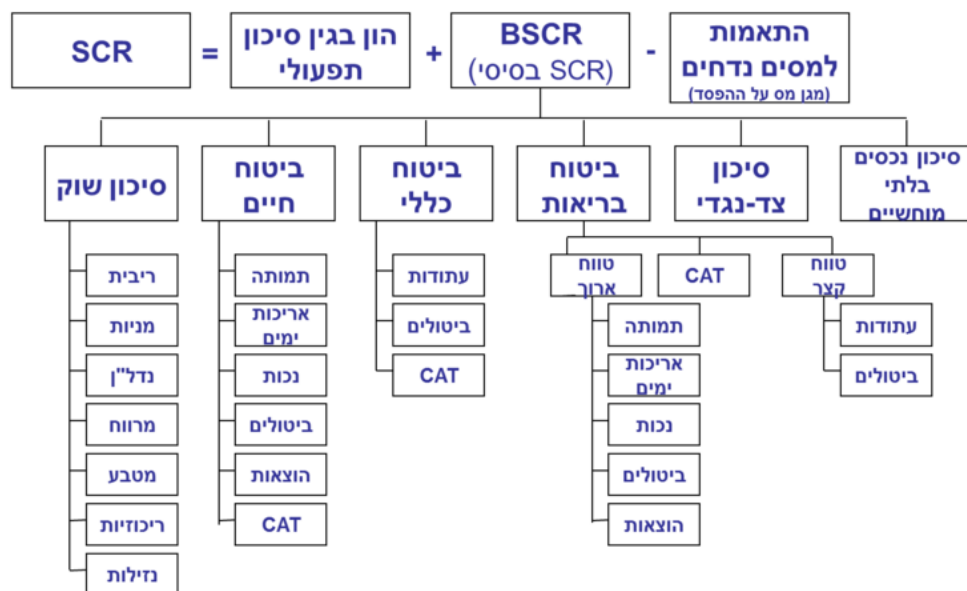
דרישות ההון המפורטות לעיל מתייחסות לספקטרום רחב של סיכונים, חלקם כללים ובעלי הסתברות גבוהה יותר להתממשות (בין היתר שינוי ריבית, שינויים חדים במחירי מניות ושינויים במחירי הנדל"ן), חלקם ספציפיים לסוג ביטוח מסוים (בין היתר שינוי בתוחלת החיים ושינוי באחוז התחלואה) וחלקם נדירים וצפויים להתרחש בהסתברות של 1:200 שנה. כל סיכון מקבל משקל

תכנית בחשבונאות

“פורום שווי הוגן” - FVF - Fair Value Forum

שונה³ בדרישת ההון בהתאם לסיכויי התממשות, המתאם שלו עם סיכונים אחרים והפרופיל העסקי של החברה. בצורה זו ההון הנדרש המחושב עתיד להבטיח כי החברה תעמוד בהתחייבויותיה בשנה הקרובה בהסתברות של 99.5%. כלומר, כל הסיכונים יכולו לאותה רמת הסתברות של 99.5%.

להלן מפת הסיכונים עליה מבוסס מודל ההון הנדרש:

מקור: אגף שוק ההון, ביטוח וחיסכון, משרד האוצר

ג. **מרווח הסיכון (RISK MARGIN)** – המאזן הכלכלי של חברות הביטוח כולל שכבה של “מרווח סיכון”, מכפלת עלות ההון בהיוון כל דרישות ההון העתידיות. חישוב המרווח נגזר מה – SCR בגין תיק ההתחייבויות והוא למעשה מכפלת דרישת ההון בגין אותו רכיב במחיר ההון, מחיר ההון מוגדר כמרווח מעל הריבית חסרת הסיכון, בהתאם להנחיות האירופאיות, מרווח זה עומד על 6%.

ד. **חישוב הון מוכר** – ישנה התייחסות שונה לרכיבי ההון השונים. ההון מסווג לרמות שונות (tiers) לפי מידת נדחיותו, תקופה לפירעון, יכולת רכיב ההון לספוג הפסדים בעסק חי ונזילותו. יתר על

המודל עדיין אינו מגובש במלואו וצפויים שינויים לאחר ניתוח הסקרים הכמותיים.³

תכנית בחשבונאות

“פורום שווי הוגן” - FVF - Fair Value Forum

כן נקבע תמהיל רמות ההון האפשרי, תקרה לכמות ההון המשני והשלישוני ומינימום אחזקה של הון ראשוני.

סופו של תהליך הדרישה הכמותי הוא בהשוואה בין דרישת ההון לשמירה על כושר פירעון וההון המוכר בחברה, אם ההון המוכר מצוי בחסר על חברת הביטוח לפעול להגדילו או לחילופין לצמצם את דרישת ההון/סיכונים בכדי לעמוד בדרישת ההון לשמירה על כושר פירעון.

הנדבך השני - דרישות איכותיות

במקביל לעמידה בדרישות הכמותיות, חברות הביטוח יידרשו לבחון את איכות התהליכים הפנימיים, הממשל התאגידי וניהול הסיכונים שלהן. מטרת הנדבך השני היא לתרום לשמירה על יציבות חברות הביטוח באמצעות התמקדות בתהליכי בקרה פנימית ותהליכי קבלת החלטות פנימיים. הנדבך הינו נדבך משלים לנדבך הראשון שכן כולל בין היתר תהליך מיפוי סיכונים פנימי מפורט (Own Risk and Solvency Assessment-ORSA) אשר רק בסופו ובהשוואתו למודל הסטנדרטי המוצג בנדבך הראשון נקבע גובה ההון שהחברה צריכה להחזיק. כולל סיכונים שאינם נכללים בנדבך הראשון ומאפיינים ספציפיים של החברות.

הנדבך השלישי – דרישת גילוי ודיווח

נדבך זה עוסק בדיווח לרגולטור ובהגברת השקיפות של חברות ביטוח באמצעות דרישות גילוי פומבי מוגברות בדו"חות השוטפים. מטרת הנדבך היא להגביר את משמעת השוק וההגנה על המבוטחים.

שינוי תמהיל ההשקעות של חברות הביטוח כתוצאה מיישום הדירקטיבה

הנחיות הדירקטיבה קושרות בין השקעתן של חברות הביטוח ודרישות ההון, ככל שהשקעות חברות הביטוח מוגדרות מסוכנות יותר עולה דרישת ההון ולהיפך. במסגרת ההנחיה האחרונה הותאמו הפרמטרים בסיכון מרווח לנתונים אודות תנודתיות בשוק הישראלי, ההתאמה משקפת שתי דרגות נמוכות יותר. אם בוחנים את עיקר נכסי הנוסטרו של חברות הביטוח ניתן לראות כי מרכיב האשראי הקונצרני תופס מקום מכובד מסך ההשקעות. החלת הדירקטיבה על דרישותיה השונות וההנחיה המעדכנת את המרווחים בדירוג המקומי, עתידה להשפיע על תמהיל ההשקעות הקיים בנוסטרו. עולה טענה, בין היתר, כי השינוי עשוי להוביל בכספי הנוסטרו להעדפת השקעות באג"ח ממשלתיות והשקעות בחו"ל על חשבון המשק המקומי.

תכנית בחשבונאות

“פורום שווי הוגן” - FVF - Fair Value Forum

ברמה העקרונית, חברות הביטוח חשופות לסיכון השוק רק בגין ניירות ערך שנמצאים בנוסטרן שלהן, ולא לכלל כספי המפקידים. עם זאת, לסולבנסי 2 יכולות להיות השפעות גם על כספי המפקידים בהקשר של דמי ניהול, ככל המדובר בפוליסות משתתפות ברווחים, שחשופות לפגיעה בדמי הניהול במקרה של התקיימות סיכון שוק.

יש לציין כי גם בסולבנסי (כמו למשל בבאזל לגבי הבנקים) יש את המודל הסטנדרטי ואפשרות להכרה במודל פנימי. עם זאת, המורכבות של מודלים פנימיים היא משמעותית מאוד והשימוש במודל תלוי בתהליך אישור מורכב מול הפיקוח, כך שבשלב הזה לא נראה שחברת ביטוח כלשהי בארץ תפתח מודל פנימי.

IFRS 4 Phase II v. Solvency II

לאחר החלתה של הדירקטיבה צפוי להיכנס לתוקפו בתוך מספר שנים שלב 2 (Phase II) של התקן החשבונאי העוסק בביטוח IFRS 4 ולשנות את תפיסת המודל החשבונאי של חברות הביטוח. נכון למועד זה, צפוי כי חברות הביטוח ידרשו ליישם את הדירקטיבה טרם כניסת השלב השני של התקן לתוקפו.

להלן חלק מנקודות ההשוואה בין השניים :

- א. היקף - בעוד התקן החשבונאי עוסק בכל החוזים העונים להגדרת “חוזה ביטוח” כלשונו, הדירקטיבה מתייחסת לכלל מאפייני חברת הביטוח ומנתחת אותה כישות כוללת, כלומר מתייחסת לכלל ההתחייבויות והנכסים של החברה. לפיכך, לא כל הנושאים הנדונים בדירקטיבה מקבלים התייחסות בתקן החשבונאי.
- ב. מאזן כלכלי – גם בתקן וגם בדירקטיבה קיימת דרישה זהה לשימוש בשיטת האומדן הטוב ביותר (BE) בכדי לאמוד את תזרים המזומנים העתידי. בנוסף, מוסכם בין השניים כי יש להכיר בנכס רק אם ניתן לקבוע כי מייצג בוודאות זרם עתידי של הטבות כלכליות. על פי הגדרה זו, הן התקן והן הדירקטיבה, לא מאפשרים הכרה בהוצאות הרכישה הנדחות כפי שמופיעות כיום במאזניהן של חברות הביטוח בסכומים משמעותיים. יתרה מזו, על פי ההגדרה כאמור וכחלק מתפיסתה הרחבה של הדירקטיבה והתייחסותה לנכסים נוספים מלבד חוזי הביטוח, יש למחוק גם נכסים בלתי מוחשיים, לרבות מוניטין.
- ג. מרווח הסיכון (Risk Margin) – הדירקטיבה קובעת כי מרווח הסיכון, התוספת המשקפת את עלות ההון אשר מבטח ידרוש בתמורה לרכישת התחייבויות המבטח והחזקה בהן עד פקיעתן,

תכנית בחשבונאות

“פורום שווי הוגן” - FVF - Fair Value Forum

יחושב על פי מתודולוגיית CoC (Cost of Capital), עלות גיוס הון ה-SCR, מרווח זה עומד על 6% ב-OIS5.

כנגד, התקן החשבונאי אינו קובע מתודולוגיה ספציפית לקביעת מרווח הסיכון ודורש כי המרווח ישקף את הסיכון שהחברה צופה. ייתכן כי חברות הביטוח יבחרו להשתמש במתודולוגיה זהה אך אין הדבר מחייב.

ד. מרווח שירות חוזה - על פי השלב השני של התקן החשבונאי יש למדוד בעת ההכרה לראשונה את תזרים המזומנים העתידי הצפוי ולגזור את הרווח העתידי מביצוע חוזה הביטוח. הרווח העתידי יגרע לרווח והפסד על פני אורך תקופת כיסוי הביטוח. מרווח שירות החוזה נתון לשיערוכים בהתאם להתפתחויות עתידיות אך אינו יכול להיות שלילי, אלא לכל היותר מאופס. הואיל ומרווח שירות החוזה אינו קיים בדירקטיבה ייווצר הבדל משמעותי בדוחות הכספיים המשקפים את הדרישה הרגולטורית והדוחות הכספיים המשקפים את הדרישה החשבונאית.

שאלות לדיון

1. ההבדלים בין תמהיל הפעילות של חברות הביטוח בישראל שגורמים ליצירת צרכי הון גדולים יותר בהתאם לסולבנסי החדש.
2. האם איכות ההון של חברות ביטוח מספיקה? כיצד היא עומדת ביחס לאיכות ההון באירופה ובמגזר הבנקאי בישראל? האם נכון שרוב ההון יבוסס על רווחים גלומים מפרמיות עתידיות ועל חוב נחות נדחה?
3. לאור תנודתיות המודל – האם העיקרון הקיים כיום לפיו חברת ביטוח יכולה לחלק דייוידנד במסלול הירוק (ללא קבלת אישור מהמפקח רק כאשר יחס ההון הקיים (כולל משני ושלישוני) להון הנדרש עולה על 115%, מספיק בעולם סולבנסי או שעל חברות ביטוח לקבוע יעד הון גבוה יותר?
4. האם לאור התנודתיות הרבה של המודל ורגישותו לשינויים בריבית, נדרשים מנגנונים מייצבים כפי שנקבעו באירופה?
5. כיצד צפויה להשתנות אסטרטגיית ההשקעה בכספי הנוסטרו של חברות הביטוח בעקבות כניסת הסולבנסי?
6. האם קיים חשש שניהול כספי העמיתים בפוליסות המשתתפות ברווחים יושפע מאינטרסים של הלימות הון בחברות הביטוח בעקבות הסולבנסי החדש? האם הפרדה של ועדות השקעה מספיקה? מה לגבי השקעה בחוב נחות של חברות ביטוח אחרות?
7. האם הוראות המעבר, שבאישור ושיקול דעת המפקח, רלוונטיות לישראל?

תכנית בחשבונאות

“פורום שווי הוגן” - FVF - Fair Value Forum

8. האם נכון שהרגולטור ישתמש בדירקטיבה בכדי לתמרץ את חברות הביטוח להשקיע בפרויקטים בעלי חשיבות ממשלתית בנוסטרו, כפי שנעשה באירופה?
9. בכדי לכסות חלק מן הסיכונים הביטוחים חברות הביטוח נעזרות בהסכמי ביטוח משנה, האם שינוי בהיקפי ביטוח משנה ושינוי בסוגי החוזים אלו עתיד להשתנות עקב יישום הדירקטיבה, מעבר לחוזים יחסיים במקום חוזים לא יחסיים כדי להקטין את השייר העצמי ובכך להקטין את דרישות ההון? אם כן, מה ההשלכות על חברות הביטוח וכיצד הרגולטור עתיד להתמודד עם שינוי זה?
10. האם חברות הביטוח צפויות להנפיק בעתיד הקרוב מכשירי חוב פיננסיים עם מנגנון ספיגת הפסדים, בסגנון ה- Coco שמקובל בבנקים, בהתאם לאפשרות הקיימת כבר כיום בחוזרי המפקח? במידה והון חברת הביטוח נמוך מה- SCR ישנה “תקופת חסד” אשר במהלכה החברה נדרשת להחזיר את ההון לרמתו הנדרשת, האם חברות הביטוח יכולות בכלל להתאושש ממצב זה? היישום האירופאי קבע כי מצב זה מוגדר “אירוע מכונן” לעניין מנגנון ספיגת הפסדים בפוליסות ישנות, מה נכון לעשות בישראל? האם יש להקביל בין הטריגרים לבין תקופות החסד?
11. סיכון מערכתי - האם בדומה לדירקטיבה, יש להפחית מרבדי ההון השקעות המוכרות כהון בחברות ביטוח אחרות ובבנקים?